

**ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ
ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ З ЕКОНОМІКИ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ДУАЛЬНОЇ ОСВІТИ**

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ І. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ З ЕКОНОМІКИ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ДУАЛЬНОЇ ОСВІТИ	6
1.1. Сутність та структура готовності майбутніх педагогів професійного навчання з економіки до професійної діяльності	6
1.2. Обґрунтування технології формування готовності майбутніх педагогів професійного навчання з економіки до професійної діяльності в умовах дуальної освіти	12
РОЗДІЛ ІІ. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ З ЕКОНОМІКИ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ДУАЛЬНОЇ ОСВІТИ	15
2.1. Дослідження сучасного стану готовності майбутніх педагогів професійного навчання з економіки до професійної діяльності	15
2.2. Упровадження технології формування готовності майбутніх педагогів професійного навчання з економіки до професійної діяльності в умовах дуальної освіти	19
2.3. Аналіз результатів експериментального дослідження	22
ВИСНОВКИ	25
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	28
ДОДАТКИ	31

ВСТУП

Актуальність теми. За умов інтеграції національної системи освіти до світового освітнього простору, нового ринкового механізму господарювання та забезпечення конкурентоспроможності фахівців на глобальному ринку праці особливої актуальності набуває проблема формування готовності до професійної діяльності випускників вищих закладів освіти. Існуюча система професійної підготовки, яка не забезпечує належної готовності випускників до практичної діяльності. Молодий фахівець, який отримав основний багаж знань, після закінчення закладу вищої освіти потребує немало часу для адаптації до умов професійної діяльності на конкретному робочому місці. Зважаючи на це, вимагає поліпшення як процес навчання у закладах вищої освіти загалом, так і формування готовності майбутніх педагогів професійного навчання з економіки до професійної діяльності в умовах дуальної освіти зокрема.

Дослідженням готовності займалися такі науковці як: Г.Ковальчук, М.Дьяченко, В. Стасюк, І. Гавриш, А. Ліненко, Л. Кадченко, Л. Кондрашова, С. Тарасова, М. Кулакова, О. Міщенко, Р. Нью, та інші.

Готовність до різних аспектів педагогічної діяльності стала предметом дослідження в таких відомих науковців як В. Сластьонін, І. Гавриш, А. Ліненко, Л. Кадченко, Р. Нью, О. Міщенко, Л. Кондрашова, та ін.

Аналіз наукових праць учених у сфері професійної підготовки дає можливість констатувати, що проблема формування готовності студентів спеціальності «Професійна освіта. Економіка» до майбутньої діяльності залишається недостатньо розробленою. Тому виникає потреба в розробці технології формування готовності майбутніх педагогів професійного навчання з економіки до професійної діяльності та визначенні педагогічних умов ефективного формування готовності студентів спеціальності «Професійна освіта. Економіка» до професійної діяльності в умовах дуальної освіти.

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати й експериментально перевірити ефективність технології формування готовності майбутніх педагогів

професійного навчання з економіки до професійної діяльності в умовах дуальної освіти.

Для досягнення мети визначено такі **завдання**:

- розкрити сутність та структуру готовності майбутніх педагогів професійного навчання з економіки до професійної діяльності;
- обґрунтувати технологію формування готовності майбутніх педагогів професійного навчання з економіки до професійної діяльності в умовах дуальної освіти;
- дослідити сучасний стан сформованості готовності майбутніх фахівців спеціальності «Професійна освіта. Економіка» та експериментально перевірити ефективність технології формування готовності майбутніх педагогів професійного навчання з економіки до професійної діяльності в умовах дуальної освіти.

Об’єкт дослідження – професійна підготовка майбутніх педагогів професійного навчання з економіки у закладах вищої освіти.

Предмет дослідження – технологія формування готовності майбутніх педагогів професійного навчання з економіки до професійної діяльності в умовах дуальної освіти.

Методи дослідження: теоретичні (аналіз і узагальнення науково-педагогічної літератури, порівняння та систематизація); емпіричні (спостереження, анкетування, інтерв’ювання, педагогічний експеримент, методи математичної статистики та комп’ютерної обробки експериментальних даних).

Наукова новизна одержаних результатів дослідження полягає в тому, що: експериментально досліджено формування готовності майбутніх педагогів професійного навчання з економіки до професійної діяльності; обґрунтовано технологію формування готовності майбутніх педагогів професійного навчання з економіки до професійної діяльності в умовах дуальної освіти; розширено та доповнено сутність і структуру готовності майбутніх педагогів професійного навчання з економіки до професійної діяльності; визначено критерії, показники та обґрунтовано рівні готовності студентів спеціальності «Професійна освіта. Економіка» до професійної діяльності.

Практичне значення дослідження полягає в тому, що обґрунтована технологія формування готовності майбутніх педагогів професійного навчання з економіки до професійної діяльності в умовах дуальної освіти може використовуватися викладачами різних закладів вищої освіти з метою підвищення рівня фахової підготовки студентів.

Апробація результатів дослідження. Зміст і результати дослідження обговорювалися на Всеукраїнській науково-практичній інтернет конференції кафедри професійної освіти «Зміст і технології навчання у неперервній професійній освіті» 18 січня 2018 року (м. Переяслав-Хмельницький) та відображені в збірнику наукових праць молодих учених та студентів «Теоретичні та прикладні аспекти формування компетентності майбутніх фахівців у контексті їхнього професійного розвитку» (Сутність та структура готовності майбутніх педагогів професійного навчання з економіки до професійної діяльності. 2018. Вип.4. С.4-8.).

Наукова робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Основний зміст роботи викладений на 30 сторінках.

РОЗДІЛ І. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ З ЕКОНОМІКИ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ДУАЛЬНОЇ ОСВІТИ

1.1.Сутність та структура готовності майбутніх педагогів професійного навчання з економіки до професійної діяльності

Вимоги до якості професійної підготовки студентів підвищує зростання попиту на висококваліфікованих фахівців. Даний факт обумавлює зростання навантаження на системи освіти та є потужним фактором їхніх адаптаційних змін [9, с.12].

В умовах динамічних змін завданням закладів вищої освіти є не лише надання системи знань, навичок та умінь майбутньому педагогу, але й забезпечення розвитку особистості кожного студента [1, с.32]. Сьогодні професійна підготовка студентів із професійної освіти має орієнтуватися як на глибоку теоретичну підготовку, так і на формування у них умінь творчо використовувати здобуті знання, умінь самостійно розв'язувати різні проблеми, швидко реагувати на появу нового, мислити на перспективу, бути комунікабельними, організованими, дисциплінованими, вольовими. Постійно працювати над самовдосконаленням. З цією метою необхідно формувати готовність майбутніх педагогів професійного навчання з економіки до професійної діяльності, водночас більше уваги приділяти їх практичній підготовці, поєднувати різні форми організації навчання, використовувати активні методи навчання, особливо в умовах дуальної освіти.

У наукових працях дефініція «готовність» визначається як стан особистості, за якого все зроблено та/або усе готове. Що стосується поняття «підготовка», то воно розглядається як «діяльність», що спрямована на навчання та/або надання необхідних знань.

У рамках нашого дослідження цікавим є визначення поняття «готовий» запропоноване у великому тлумачному словнику сучасної української мови за редакцією В. Бусел. У словнику «готовий» розглядається як такий, котрий «... зробив необхідне приготування, підготувався до чого-небудь... Заздалегідь продуманий, підготовлений, складений... Який уже склався, набув досвіду, досяг високої майстерності [2, с.194] ».

В. Межеріков поняття «професійна готовність» трактує як «...суб'єктивний стан особистості, яка вважає себе здібною та підготовленою до певної професійної діяльності і прагне її виконувати, а професійну підготовку розглядає як прискорене надбання необхідних для виконання певної роботи навичок» [18, с.362].

Загалом у психолого-педагогічній науковій літературі поняття «готовність» трактується по-різному. Перш за все науковці досліджували готовність на психологічному рівні, розглядалася як психічний стан суб'єкта, як настанова, що спонукають до певної діяльності.

Дещо згодом, науковці (М. Дьяченко, М. Кандибович) вивчають готовність на нейрофізіологічному рівні та розглядають її як якісний показник саморегуляції поведінки людини [6].

На основі огляд психолого-педагогічної літератури з дослідження проблеми готовності можемо зробити висновок, що у наукових працях розглядається переважно психологічна готовність до різних видів діяльності, а також готовність до педагогічної діяльності.

Заслуговує на увагу трактування поняття «психологічної готовності» наведене в енциклопедичному словнику, де дане поняття визначається як складна діалектична структура, яка характеризується сукупністю мотиваційних, інтелектуальних, емоційних і вольових складових психіки людини відповідно до зовнішніх умов та майбутніх завдань [25].

Ми поділяємо точку зору Г. Ковальчук, яка основою психологічної готовності вважає сформованість індивідуальних якостей особистості, які необхідні для успішної професійної діяльності. На її думку, психологічна

готовність, крім професійно значущих якостей, має включати також професійну самосвідомість особистості [10].

Проблема готовності до педагогічної діяльності ґрунтовно досліджувалася В. Сластьоніним, який переконаний, що готовність - це особливий психічний стан людини, що характеризується наявністю в неї образу структури для певної дії та методичною спрямованістю свідомості на здійснення даної дії.

І. Гавриш, Л. Кадченко, Л. Кондрашова, О. Міщенко, Ю. Сенько, [3, 8; 11; 14; 20] у своїх наукових працях досліджували готовність до різних видів педагогічної діяльності. Найбільш вдалою ми знаходимо точку зору Л. Кондрашової, яка вважає готовність до педагогічної праці «складним особистісним утворення, яке містить у собі ідейно-моральні й професійно-педагогічні погляди та переконання, професійну спрямованість психічних процесів, самовладання, педагогічний оптимізм, налаштованість на педагогічну працю, здатність до подолання труднощів, самооцінку результатів своєї праці, потребу в професійному самовихованні, що забезпечує високі результати педагогічної праці» [11, с.13 – 14].

Близьким за своєю суттю є визначення готовності до педагогічної діяльності Л. Кадченко, яка розглядає її як «...складне особистісне утворення, що забезпечує високі результати педагогічної роботи і містить у собі професійно-моральні погляди й переконання, професійну спрямованість психічних процесів, професійні знання, уміння і навички, налаштованість на педагогічну працю, здатність до подолання труднощів, самооцінки результатів цієї праці, потребу в професійному самовдосконаленні» [8, с.13 – 14].

Цікавою є точка зору Ю. Сенька, який вважає, що готовність і компетентність є складовими професійної майстерності та визначає готовність до педагогічної діяльності як «новоутворення майбутнього педагога, що є фундаментом його професійної компетентності [20, с.68]».

Не можна не погодитися з І. Гавриш, яка доводить, що різноманітні трактування готовності обумовлені наявністю різних наукових підходів та специфікою діяльності у певній професії. Авторка виокремлює два базові підходи

у трактуванні поняття «готовність»: функціональний і особистісний. На переконання І.Гавриш функціональний підхід базується на розгляді готовності як загального психофізіологічного стану особистості та активізації певних психічних функцій. Особистісний підхід автор вбачає у визначенні готовності як дієвого особистісного стану, що виражається у спроможності до продуктивної реалізації знань, умінь, навичок, які дають змогу особистості швидко орієнтуватися та ефективно здійснювати реалізацію рішень [3, с.21 – 22].

Аналіз наукової літератури доводить, що більшість психологів розглядають готовність як особистісне утворення, що включає психологічні, мотиваційні, характерологічні особливості індивіда, а також виділяють у ній моральний, психологічний та практичний компоненти [12, с.7].

М. Дьяченко, Л. Кандилович, Л. Нерсисян, В. Пономаренко переконані, що основними компонентами готовності універсальними для всіх видів професійної діяльності є: пізнавальний, мотиваційний, операційний, емоційний, психофізіологічний, вольовий [7; 15; 19].

Заслуговує на увагу точка зору В. Сластьоніна, який виокремлює наступні складові готовності: психологічну готовність (мотивація ставлення студентів до майбутньої роботи вчителя), науково-теоретичну готовність (наявність певного обсягу необхідних знань), креативну готовність (наявність у майбутніх фахівців сформованих професійних умінь і навичок), психофізичну готовність (наявність передумов для оволодіння саме педагогічною діяльністю, сформованість професійно важливих особистісних якостей) [21].

Більш системно розглядає структуру готовності І. Гавриш, яка серед компонентів готовності вчителів до інноваційної професійної діяльності виокремлює інформаційну готовність, мотиваційну готовність, процесуально-діяльнісну, готовність до педагогічного цілеутворення, критичність та креативність професійного мислення [3, с.352].

Л. Кондрашова вважав, що доцільно, насамперед, виокремлювати в структурі готовності до педагогічної діяльності мотиваційний,

психофізіологічний, емоційно-вольовий пізнавально-операційний, компоненти [11].

Дещо подібну структуру готовності знаходимо у С. Манунової, яка, до мотиваційного й операційно-поведінкового компоненту додає ще світоглядний, когнітивний та емоційно-вольовий компоненти [13].

У дослідженнях М. Дьяченко визначаються інші компоненти готовності майбутнього спеціаліста до фахової професійної діяльності: орієнтаційний (уявлення про специфіку професійної діяльності, її вимоги до особистості); операційний (володіння необхідними знаннями, уміннями і навичками та способами й прийомами професійної діяльності); мотиваційний (позитивне ставлення до професії та зацікавленість у нею); оцінний (самооцінка своєї професійної готовності та її відповідність професійним еталонам); вольовий (самоконтроль та здатність управляти собою під час виконання трудових обов'язків) [6].

Вартою уваги є структура готовності майбутніх педагогів до професійно-педагогічного самовдосконалення запропонована Т. Шестаковою, яка виділяє три базові компоненти: операційно-діяльнісний, когнітивно-інтелектуальний, мотиваційно-ціннісний [27].

Цікавою є точка зору В. Стасюк, яка в професійній готовності виділяє дві групи компонентів: перша група - це компоненти, що характеризують професійні якості фахівця, друга характеризує особистісні якості економіста [24, с.34].

Здійснений аналіз наукових досліджень дозволив визначити поняття «готовність майбутніх педагогів професійного навчання з економіки до професійної діяльності в умовах дуальної освіти», яку вважаємо складним утворенням, інтегральною характеристикою особистості, що є включає цілий ряд важливих особистісних рис і професійних якостей.

Вважаємо, що готовність майбутніх педагогів професійного навчання з економіки до професійної діяльності в умовах дуальної освіти має такі складові: психологічна готовність (рефлексивний, вольовий, мотиваційний компоненти, компонент комунікабельності), теоретична готовність (інформаційний,

інтелектуальний та когнітивний компоненти), практична готовність (організаційно-виконавчий, діяльнісний та діловий компоненти), готовність до подальшого вдосконалення (евристичний та креативний компоненти) (Дод. А).

Психологічна готовність майбутніх педагогів професійного навчання з економіки до професійної діяльності в умовах дуальної освіти включає наявність системи спонукань, котрі обумовлюють особистісну активність, цілеспрямоване прагнення успіху та бажання уникати невдачі; спроможність легко та швидко контактувати з іншими людьми, співпрацювати та спілкуватися; здатність до об'єктивної самооцінки власних дій та вчинків; уміння здійснювати свідому організацію власної поведінки й діяльності та спроможність досягати мети, незважаючи на труднощі.

Теоретична готовність майбутніх педагогів професійного навчання з економіки – це наявність у них пізнавальних здібностей, здатність швидко і легко набувати нові знання і вміння, розвиненість вміння долати несподівані перешкоди та знаходити вихід із нестандартних ситуацій; наявність в них спеціальних знань; здатність майбутніх педагогів професійного навчання з економіки орієнтуватися в потоці інформації та вибирати серед неї найсуттєвішу.

Практична готовність – це здатність майбутніх педагогів професійного навчання з економіки до професійної діяльності, уміння застосовувати знання під час практичної діяльності, сформованість професійних умінь та навичок; уміння контролювати виконання завдань, вести облік, здійснювати аналіз та готувати звіти; якісне виконання доручень та завдань відповідно до поставлених вимог, відповідальність, дисциплінованість та пунктуальність.

Готовність до подальшого вдосконалення передбачає наявність у майбутніх педагогів професійного навчання з економіки здібностей до творчості, продуктивного творчого мислення, здатність генерувати нові ідеї та розв'язувати складні професійні завдання.

На формування у студентів готовності до професійної діяльності за визначеними компонентами в умовах дуальної освіти і спрямовувалося експериментальне дослідження.

1.2. Обґрунтування технології формування готовності майбутніх педагогів професійного навчання з економіки до професійної діяльності в умовах дуальної освіти

Реалізація поставлених завдань вимагала обґрунтування та розробки технології формування готовності майбутніх педагогів професійного навчання з економіки до професійної діяльності в умовах дуальної освіти. При розробці технології опиралися на Концепцію підготовки фахівців за дуальною формою освіти [16] та внутрішні нормативно-правові документи про дуальну форму навчання ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди» (Дод. Б, В, Г, Д).

Концепцію дуальної освіти, представлену Лілією Гриневич, Уряд затвердив 19 вересня 2018 року. Як зазначає Лілія Гриневич: «Дуальна форма здобуття освіти передбачає поєднання навчання осіб у закладах освіти з навчанням на робочих місцях (на підприємствах, в установах та організаціях) для набуття певної кваліфікації. Як правило, це навчання відбувається на основі договору. Тобто фактично це система, що дозволяє ще в процесі навчання будувати місток між роботодавцем та здобувачем освіти. Учні та студенти можуть бачити на власні очі виробництво чи компанію, в якій у майбутньому зможуть працювати, навчитися роботі на сучасному обладнанні» [4].

У відповідності до законодавства, концепція дуальної форми здобуття освіти передбачає ряд заходів серед яких варто відмітити: зближення освіти з вимогами, що висуває ринку праці; модернізація освітніх програм; посилення ролі та впливу роботодавців на систему освіти; підвищення якості підготовки фахівців; ріст рівня зайнятості молоді; підвищення мотивації до навчання; скорочення адаптаційного періоду на робочому місці; підвищення конкурентоздатності працівників [16].

Відповідно до Концепції дуальної форми освіти передбачається засвоєння навчального матеріалу від 25% до 50% кредитів не у стінах навчального закладу,

а безпосередньо на конкретному робочому місці. При цьому, результати навчання оцінюватиме як роботодавець так і закладом освіти. Також передбачається, безпосередня участь роботодавця у відборі осіб, які навчатимуться за програмою. Концепцією чітко визначені та закріплені на папері загальні зобов'язання закладів освіти, роботодавців та здобувачів освіти [4].

Прийняття концепції підготовки фахівців за дуальною формою освіти та розробка на її основі внутрішніх нормативно-правових документів про дуальну форму навчання ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди» дозволило нам розробити технологію формування готовності майбутніх педагогів професійного навчання з економіки до професійної діяльності в умовах дуальної освіти.

З педагогічного погляду поняття «технологія» означає «...сукупність знань про послідовність виконання певних операцій; проведення різних операцій певним способом і в певній послідовності; сукупність способів і методичних прийомів, що використовуються в навчально-виховному процесі; технологічний процес» [22, с.70].

У зміст поняття «педагогічна технологія» вкладають розробку прийомів та принципів оптимізації навчально-виховного процесу шляхом аналізу факторів, що сприяють підвищенню ефективності освіти засобами конструювання й використання прийомів та матеріалів, а також за допомогою оцінки використаних методів [26, с.35].

Ми погоджуємося з І. Дичківською, яка вважає, що спільним в усіх визначеннях педагогічної технології є спрямування її на підвищення ефективності освітнього процесу, що гарантує досягнення раніше запланованих результатів навчання [5, с.66].

У даному дослідженні технологія формування готовності майбутніх педагогів професійного навчання з економіки до професійної діяльності в умовах дуальної освіти розглядається як технологічний навчальний процес, спрямований за критеріями технологічності, а також як сукупність мети, завдань, змісту, форм,

методів та прийомів, послідовне здійснення яких приведе до досягнення позитивного результату (Дод. Ж).

Розроблена технологія передбачала, що у процесі експериментального навчання будуть цілеспрямовано створені наступні педагогічні умови з метою ефективного формування готовності майбутніх педагогів професійного навчання з економіки до професійної діяльності: удосконалення практичного компонента професійної підготовки студентів в умовах дуальної освіти та спрямованість мети, завдань і змісту навчання на формування готовності майбутніх педагогів професійного навчання з економіки до професійної діяльності; поєднання різних форм організації навчально-виховного процесу; використання активних методів навчання; здійснення формування готовності студентів відповідно до етапів запропонованої технології (Дод. З).

Педагогічні умови ефективного формування готовності майбутніх педагогів професійного навчання з економіки були виокремлені на основі анкетування викладачів (Дод. З).

РОЗДІЛ II. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ З ЕКОНОМІКИ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ДУАЛЬНОЇ ОСВІТИ

2.1. Дослідження сучасного стану готовності майбутніх педагогів професійного навчання з економіки до професійної діяльності

Дослідження реального стану формування готовності майбутніх педагогів професійного навчання з економіки до професійної діяльності в умовах дуальної освіти передбачала з'ясування критеріїв, показників готовності та їх характеристик.

У дослідженні було обрано такі критерії: особистісний (особистісні риси, суттєві для успішної професійної діяльності), професійний (професійні якості, необхідні для успішної професійної діяльності). Кожний критерій має свої показники. Зокрема, особистісний критерій включав наступні показники: діловий, вольовий, рефлексивний, мотиваційний, інтелектуальний та показник комунікабельності. Професійний критерій складала когнітивний показник, діяльнісний, інформаційний, організаційно-виконавчий, креативний та евристичний (Дод. Д).

За критеріями сформованості готовності майбутніх педагогів професійного навчання з економіки до професійної діяльності було визначено три її рівні: низький, середній, високий.

Рівні готовності майбутніх педагогів професійного навчання з економіки до професійної діяльності мали такі якісні характеристики:

- низький рівень: майбутні педагоги професійного навчання з економіки складно набувають нові знання, долають перешкоди та важко знаходять вихід зі нестандартних ситуацій, важко встановлюють контакти з однокурсниками і викладачами та спілкуються з ними; вони не здатні чітко виконувати завдання відповідно поставленим вимогам; у них відсутня сила волі для свідомої регулюції власної діяльності; відсутня мотивація, на досягнення успіху і уникнення невдач;

вони часто оцінюють свої дії і вчинки необ'єктивно; мають низький рівень знань з дисциплін фахової підготовки і проблемно застосовують знання на практиці; слабо орієнтуються у потоці різної інформації; їм важко контролювати виконання поставлених завдань; вони нездатні створювати і впроваджувати новачії та виконувати складні завдання;

– середній рівень: майбутні педагоги професійного навчання з економіки легко набувають нові знання, водночас вихід із нестандартних ситуацій знаходять час від часу; відносно легко встановлюють контакт між собою, важче – з викладачами; часто із запізненням виконують доручення або завдання викладачів; свідомо регулюють свою поведінку свідомо регулюють, якщо не виникають значні проблеми; у них наявне стійке прагнення до успіху, водночас вони недостатньо активні, коли стикаються з невдачами; такі студенти тільки епізодично об'єктивно оцінюють свої вчинки; вони мають достатні фахові знання, водночас не завжди спроможні використовувати їх на практиці; орієнтуються в інформаційному середовищі, але мають труднощі з вибором головного; спроможні контролювати поставлені викладачем завдання, але їм складно підготувати звіти; у них не вистачає здібностей до пошуку при розв'язанні складних завдань;

– високий рівень: майбутні педагоги професійного навчання з економіки здатні швидко і легко набувати нові знання; уміють знаходити вихід із нестандартних ситуацій; легко встановлюють контакт і спілкуються зі студентами та викладачами; їм властива дисциплінованість, пунктуальність і відповідальність; вони мають достатню силу волі для свідомої регуляції своєї діяльності; в них наявна система спонукань, що зумовлюють стійке прагнення до успіху та прагнення уникати невдачі; вони здатні об'єктивно оцінювати свої дії і вчинки; мають достатні фахові знання; уміння застосовувати здобуті знання на практиці; здатні орієнтуватися в потоці інформації та вибирати найсуттєвішу; здатні контролювати виконання поставлених завдань, уміють аналізувати, вести облік і будувати звіти; у них наявні творчі здібності; наявність творчого мислення та здібностей до пошуку у процесі розв'язання складних завдань. Даний рівень

достатній для повноцінного виконання функцій майбутньої професійної діяльності.

Метою констатувального етапу експериментального дослідження було з'ясування сучасного стану сформованості готовності майбутніх педагогів професійного навчання з економіки до професійної діяльності. Дослідження проводилося у 2017-2018 навчальному році на базі ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди». Експериментом було охоплено 53 студенти (28 осіб – експериментальна група і 25 осіб – контрольна).

З метою діагностики початкового рівня сформованості готовності майбутніх педагогів професійного навчання з економіки до професійної діяльності застосовувалися такі методи дослідження: 1) опитування студентів щодо розуміння ними функцій майбутнього фахівця; 2) експертна оцінка для виявлення рівня розвитку особистісних якостей майбутніх спеціалістів; 3) анкетування та тестування студентів з метою виявлення особистісних та професійних якостей, які необхідні випускнику для ефективної діяльності; 4) опитування викладачів з метою з'ясування їх уявлень щодо сутності готовності студентів до професійної діяльності та педагогічних умов, які впливають на формування в майбутніх фахівців економічного профілю готовності до професійної діяльності; 5) порівняльний аналіз одержаних даних для формулювання мети, завдань і тактики формувального експерименту.

Провідне місце в комплексі діагностичних процедур займало тестування. Тестування (від англ. test – дослід, проба) – метод психологічної діагностики, що здійснюється за допомогою тестів – системи стандартизованих питань і завдань, спрямованих на вимірювання рівня розвитку певної психологічної властивості особистості [17].

Експериментальне дослідження готовності майбутніх педагогів професійного навчання з економіки до професійної діяльності проводилося відповідно за виділеними показниками готовності та характерними ознаками кожного з них.

Продовж. табл. 2.1

Організаційно-виконавчий	12,36	13,19	53,93	53,30	33,71	33,52						
Креативний	11,24	12,09	51,69	52,20	37,08	35,71						
Евристичний	9,55	9,89	41,01	41,76	49,84	48,35						

Зведені результати діагностичного дослідження переконують, що сформованість готовності майбутніх педагогів професійного навчання з економіки до професійної діяльності має переважно середній (52,75% КГ і 53,37% ЕГ) та низький (32,97% КГ і 32,58% ЕГ) рівні і лише в незначній частини студентів (14,29% КГ і 14,04% ЕГ) – високий (Дод. Л.).

Результати проведеного констатувального експерименту свідчать, що реальний стан формування готовності майбутніх педагогів професійного навчання з економіки до професійної діяльності є незадовільним.

У зв'язку з цим необхідно було впроваджувати технологію формування готовності майбутніх педагогів професійного навчання з економіки до професійної діяльності в умовах дуальної освіти за розробленою моделлю враховуючи раніше визначені педагогічні умови.

2.2. Упровадження технології формування готовності майбутніх педагогів професійного навчання з економіки до професійної діяльності в умовах дуальної освіти

Метою формувального експерименту було впровадження технології формування готовності майбутніх педагогів професійного навчання з економіки до професійної діяльності в умовах дуальної освіти у навчально-виховний процес підготовки студентів спеціальності «Професійна освіта. Економіка» за розробленою моделлю.

При впровадженні технології формування готовності майбутніх педагогів професійного навчання з економіки до професійної діяльності в умовах дуальної освіти ми опиралися на метод наукового моделювання, який дозволив нам

визначити найважливіші риси даної технології на основі аналізу визначених компонентів готовності майбутніх педагогів професійного навчання з економіки до професійної діяльності та обрнтованих педагогічних умов.

Модель (франц. *model*, від лат. *modulus*) визначають як «зображення, схема, графік будь-якого об'єкта, процесу або явища, що використовується як його спрощена заміна» [25, с.417].

Варто відзначити, що моделювання дозволяє відтворити як статику так і динаміку дидактичного процесу. Наявність науково обґрунтованої моделі навчального процесу є запорукою прогнозування його розвитку.

Побудова моделі формування готовності майбутніх педагогів професійного навчання з економіки до професійної діяльності передбачає формування особистості студента за спеціальністю «Професійна освіта» як майбутнього фахівця.

Модель формування готовності майбутніх педагогів професійного навчання з економіки до професійної діяльності є схематичним відтворенням спеціально спланованої та організованої професійної підготовки, яка включає увесь комплекс взаємопов'язаних елементів навчально-виховного процесу (мети, завдань, змісту, форм, методів навчання, критеріїв, показників та рівнів готовності, а також педагогічних умов формування готовності і визначеного результату).

Формувальний експеримент проводився в 2017-2018 навчальному році на базі ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди». Експерементом охоплено 28 осіб експериментальної та 25 осіб контрольної груп.

Формування готовності майбутніх педагогів професійного навчання з економіки до професійної діяльності в умовах дуальної освіти відбувалося поетапно. Перший етап (підготовчий) передбачав підготовку викладацького складу до формування готовності студентів до майбутньої професійної діяльності. Другий етап (основний) полягав у впровадженні в навчально-виховний процес технології формування готовності майбутніх педагогів професійного навчання з економіки до професійної діяльності в умовах дуальної освіти. Третій етап

(підсумковий) передбачав закріплення сформованих компонентів готовності студентів до професійної діяльності, підвищення активності студентів у професійному самовдосконаленні.

Основний етап формування готовності майбутніх педагогів професійного навчання з економіки до професійної діяльності передбачав реалізацію технології, поєднання вивчення професійно орієнтованих дисциплін з організацією та проведенням виробничої практики, що спрямовувалися на формування готовності майбутніх педагогів професійного навчання з економіки до професійної діяльності. Упровадження даної технології забезпечувалося дотриманням виокремлених педагогічних умов.

Технологія формування готовності майбутніх педагогів професійного навчання з економіки до професійної діяльності в умовах дуальної освіти передбачала підбір цілеспрямованого змісту на рівні професійних дисциплін, на рівні навчального матеріалу з даних дисциплін та змісту виробничої практики. Зміст спрямовував на формування в майбутніх педагогів професійного навчання з економіки особистісних рис та професійних якостей, які є важливими для успішної професійної діяльності. Зміст реалізовував через організаційні форми та методи навчання.

З метою ефективного формування готовності майбутніх педагогів професійного навчання з економіки до професійної діяльності в умовах дуальної освіти впроваджувалися сучасні форми проведення лекційних занять (міні-лекції, лекції-бесіди, лекції з аналізом конкретних ситуацій).

Використовувалися різноманітні методи активізації навчання.

Провідне місце у формуванні готовності майбутніх педагогів професійного навчання з економіки до професійної діяльності в умовах дуальної освіти належало таким активним методам навчання, як: презентації, дискусії, аналіз конкретних ситуацій, мозковий штурм, метод проєктів, навчання в малих групах тощо.

Значна увага приділялася розробці завдань для проведення контрольних заходів. У контрольні завдання, для студентів, ми включали такі, які передбачали

досягнення певного рівня знань, закріплення отриманих навичок, спонукали до подальшого самовдосконалення.

У ході реалізації технології зверталась увага на обов'язкове поєднання теоретичного навчання студентів і їх практичної підготовки.

Зміст виробничої практики студентів спеціальності «Професійна освіта. Економіка» розширено аспектами їх підготовки до поступового професійного зростання, формування готовності студентів-практикантів, до майбутньої професійної діяльності.

Експериментальна підготовка студентів в умовах дуальної освіти здійснювалася за етапами технології відповідно до розробленої моделі як під час навчання, так і під час проходження практики.

2.3. Аналіз результатів експериментального дослідження

Перевірка ефективності впровадження технології формування готовності майбутніх педагогів професійного навчання з економіки в умовах дуальної освіти проводилася за допомогою порівняльного методу наукового дослідження.

У ході порівняльного експерименту простежували зміни результатів як за окремими показниками, так і за основними критеріями.

Аналіз узагальнених результатів формування готовності майбутніх педагогів професійного навчання з економіки до професійної діяльності (табл. 2.2) свідчить про те, що в ході експериментальної роботи кількість студентів, які мають високий рівень готовності до професійної діяльності, збільшилася за показниками особистісного критерію до 19,66% проти 15,73% та за показниками професійного критерію до 17,42% проти 12,36%. Така ж картина із середнім рівнем готовності. Так, за показниками особистісного критерію спостерігається збільшення до 62,36% проти 55,62% і за показниками професійного критерію готовності – до 56,74% проти 51,12%.

Так, зокрема, за інтелектуальним показником на високому рівні готовності в експериментальній групі перебувало 17,42% студентів, а в контрольній – 13,19%;

за діяльнісним в експериментальній групі – 19,10%, у контрольній – 14,29%. У контрольних групах відбулися незначні зміни.

З метою перевірки ефективності запропонованої технології формування готовності майбутніх педагогів професійного навчання з економіки до професійної діяльності в умовах дуальної освіти за розробленою моделлю та з урахуванням визначених педагогічних умов, що забезпечували реалізацію даної технології, прослідковувалася динаміка зміни готовності майбутніх педагогів професійного навчання з економіки за всіма показниками у контрольних та експериментальних групах до початку формувального експерименту та після його завершення.

Зведені результати дослідження показують, що після проведення формувального експерименту високий рівень готовності мали 18,54% студентів, середній – 59,55%, низький – 21,91% студентів (Дод. М).

Необхідно підкреслити, що рівень готовності майбутніх педагогів професійного навчання з економіки до професійної діяльності за результатами формувального експерименту в експериментальних групах виявився вищим, ніж у контрольних.

Таблиця 2.2

Узагальнені результати формування готовності майбутніх педагогів професійного навчання з економіки до професійної діяльності

Рівні готовності	Критерії готовності								
	Особистісний %			Професійний %			Середній показник %		
	А	Б	В	А	Б	В	А	Б	В
Високий	15,73	19,66	14,84	12,36	17,42	12,64	14,04	18,54	13,74
Середній	55,62	62,36	53,85	51,12	56,74	30,55	53,37	59,55	52,20
Низький	28,65	17,98	31,32	36,52	25,84	36,81	32,58	21,91	34,07

А – до формувального експерименту;

Б – після формувального експерименту;

В – результати в контрольній групі.

Таким чином, за результатами дослідження, кількість студентів з високим рівнем готовності до професійної діяльності в умовах дуальної освіти зросла з

14,04% до 18,54; з середнім рівнем – з 53,37% до 59,55%; з низьким рівнем – зменшилася від 32,58% до 21,91% за результатами формувального експерименту (рис. 2.1).

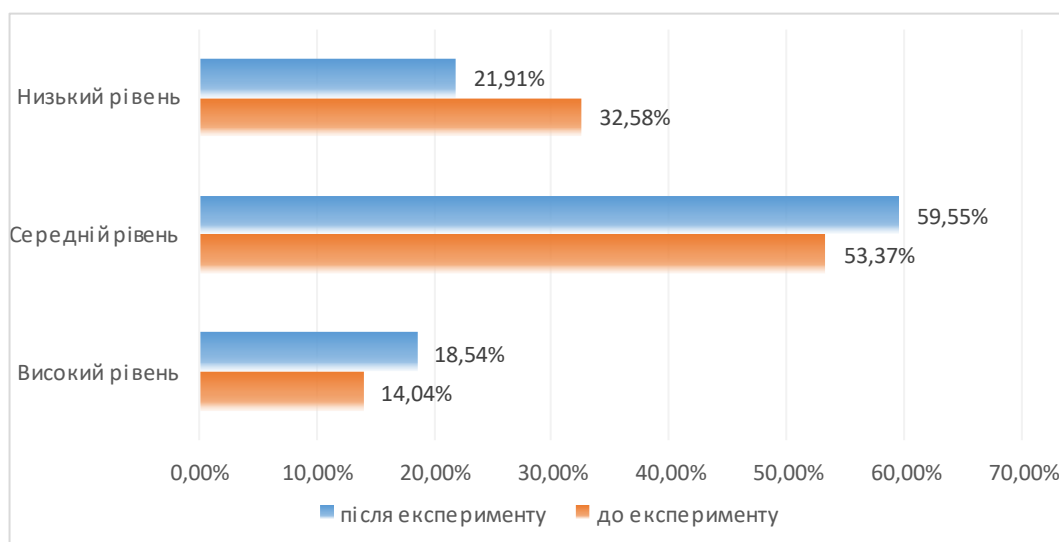

Рис. 2.1. Діаграма готовності студентів-майбутніх педагогів професійного навчання з економіки до професійної діяльності до та після експерименту

Порівняння готовності студентів контрольної і експериментальної групи відображено у дод. Н. Готовність майбутніх педагогів професійного навчання з економіки до професійної діяльності контрольної та експериментальної груп після формувального експерименту за високим рівнем становила 13,74% КГ 18,54% ЕГ; за середнім рівнем – 52,20% КГ і 59,55% ЕГ, за низьким рівнем – 34,07% КГ і 21,91% ЕГ.

Дані порівняльного експерименту свідчать про ефективність проведеного дослідження. Таким чином, у процесі експериментальної роботи підтверджено, що впровадження запропонованої технології формування готовності майбутніх педагогів професійного навчання з економіки до професійної діяльності в умовах дуальної освіти з урахуванням комплексу визначених педагогічних умов сприяє досягненню бажаного результату, дає змогу значно підвищити ефективність формування готовності майбутніх педагогів професійного навчання з економіки до професійної діяльності за дуальної форми здобуття освіти.

ВИСНОВКИ

Результати дослідження дали змогу сформулювати такі висновки:

1. Важливим завданням сучасної професійної підготовки студентів спеціальності «Професійна освіта. Економіка» є удосконалення змісту, форм і методів навчальної діяльності, поєднання їх теоретичної і практичної підготовки, що сприятиме формуванню особистісних і професійних якостей, необхідних для ефективної професійної діяльності майбутнього фахівця. При цьому, вважаємо, що особливу роль у вирішенні даних завдань має відіграти дуальна форма освіти.

Відповідно до Концепції дуальної освіти дана форма здобуття освіти передбачає поєднання навчання студентів у закладах освіти з навчанням на підприємствах в установах та організаціях, з метою набуття високої кваліфікації. У більшості випадків дуальна форма здобуття освіти базується на основі тристороннього договору між студентом, закладом освіти та роботодавцем. Дуальна освіта є системою, яка забезпечує побудову містка між роботодавцем і здобувачем освіти ще під час навчання у закладі освіти. Студенти мають можливість здобувати практичний досвід на сучасному обладнанні на виробництві чи у компанії, в якій у майбутньому зможуть залишитися працювати.

Дуальна форма здобуття освіти передбачає ряд заходів: зближення освіти з вимогами, що висуває ринку праці; модернізація освітніх програм; посилення ролі та впливу роботодавців на систему освіти; підвищення якості підготовки фахівців; ріст рівня зайнятості молоді; підвищення мотивації до навчання; скорочення адаптаційного періоду на робочому місці; підвищення конкурентоздатності фахівців. Реалізація дуальної форми освіти, за рахунок зовнішнього навчального матеріалу від 25% до 50% кредитів під час навчання не у стінах навчального закладу, а безпосередньо на робочому місці дозволить суттєво підвищити рівень готовності випускника до професійної діяльності.

Готовність випускника до професійної діяльності у науковій літературі трактується по різному. Різноманітні трактування готовності обумовлені наявністю різних наукових підходів та специфікою діяльності у певній професії.

На основі аналізу наукового дослідження готовність майбутніх педагогів професійного навчання з економіки до професійної діяльності в умовах дуальної освіти вважаємо складними особистісним утворенням, інтегральною характеристикою особистості, що включає цілий ряд як особистісних рис так і професійних якостей, які є необхідними для успішної професійної діяльності.

2. Прийняття Концепції підготовки фахівців за дуальною формою навчання та розробка на її основі внутрішніх нормативно-правових документів про дуальну форму навчання у ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди» дозволило нам розробити технологію формування готовності майбутніх педагогів професійного навчання з економіки до професійної діяльності в умовах дуальної освіти.

Технологія формування готовності майбутніх педагогів професійного навчання з економіки до професійної діяльності в умовах дуальної освіти - це навчально-виховний процес, спрямований за критеріями технологічності, сукупність мети, завдань, змісту, форм, методів та прийомів, чітке та послідовне здійснення яких дозволяє ефективно формувати готовність майбутніх педагогів професійного навчання з економіки до професійної діяльності. У даному дослідженні технологія формування готовності майбутніх педагогів професійного навчання з економіки до професійної діяльності в умовах дуальної освіти розглядається як технологічний навчальний процес, до досягнення позитивного результату

Для ефективного формування готовності майбутніх педагогів професійного навчання з економіки до професійної діяльності в умовах дуальної освіти необхідні такі педагогічні умови: удосконалення практичного компоненту професійної підготовки та спрямованість мети, завдань та змісту навчання на формування готовності студентів до професійної діяльності; поєднання різних форм організації навчального процесу в аудиторіях та на підприємствах; використання активних методів навчання; здійснення формування готовності студентів у відповідності до етапів розробленої технології.

Схематичним відтворенням технології спеціально організованої професійної підготовки студентів є модель формування готовності майбутніх педагогів професійного навчання з економіки до професійної діяльності в умовах дуальної освіти, яка включає увесь комплекс взаємопов'язаних елементів навчально-виховного процесу (мети, завдань, змісту, форм, методів навчання, критеріїв, показників та рівнів готовності, а також педагогічних умов формування готовності і визначеного результату).

3. Критеріями готовності майбутніх педагогів професійного навчання з економіки до професійної діяльності в умовах дуальної освіти є особистісні риси та професійні якості майбутніх фахівців, необхідні для успішної професійної діяльності. Особистісний критерій включав: мотиваційний, діловий, вольовий, рефлексивний, інтелектуальний та показник комунікабельності. Професійні якості фахівця розкривалися за допомогою когнітивного, діяльнісного, інформаційного, організаційно-виконавчого, креативного та евристичного показників. На основі вказаних критеріїв та показників обґрунтовано три рівні сформованості готовності майбутніх педагогів професійного навчання з економіки до професійної діяльності: низький, середній та високий.

Експериментально доведено, що впровадження у практику роботи закладів вищої освіти технології формування готовності майбутніх педагогів професійного навчання з економіки до професійної діяльності в умовах дуальної освіти за розробленою моделлю забезпечує суттєве зростання готовності за усіма показниками. Так, кількість студентів з високим рівнем готовності до професійної діяльності в умовах дуальної освіти зросла з 14,04% до 18,54; з середнім рівнем – з 53,37% до 59,55%; з низьким рівнем – зменшилася від 32,58% до 21,91% за результатами формувального експерименту.

Отже, результати дослідження дають підстави стверджувати, що визначені завдання реалізовані, а мета досягнута.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Береза А. М. Організація самостійної та індивідуально-консультативної роботи в нових умовах. Індивідуалізація навчального процесу як провідна складова модернізації вищої економічної освіти : зб. матеріалів наук.-метод. конф., 31 січ. – 2 лют. 2006 р. : у 2т. Редкол.: Колот А. М. та ін. К., 2006. Т.1. С. 31 – 40.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови. Уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. К. ; Ірпінь : Перун, 2004. 1440 с.
3. Гавриш І. В. Теоретико-методологічні основи формування готовності майбутніх учителів до інноваційної професійної діяльності: дис. ... доктора пед. наук: 13.00.04. Харків, 2006. 579 с.
4. Гриневич Л. Уряд затвердив Концепцію дуальної освіти. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/news/vid-25-do-50-navchannya-na-robochomu-misci-robotodavec-ocinyuye-uchnya-ta-bere-uchast-u-vidbori-na-navchannya-uryad-zatverdiv-konceptsiyu-dualnoyi-osviti>
5. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології: навч. посіб. К. : Академвидав, 2004. 352 с.
6. Дьяченко М.И., Кандыбович Л.А., Пономаренко В. А. Готовность к деятельности в напряженных ситуациях. Минск : Университетское, 1985. 206 с.
7. Дьяченко М. И., Кандыбович Л. А. Психологические проблемы готовности к деятельности. Минск : БГУ, 1976. 176 с.
8. Кадченко Л. П. Формирование готовности студентов педвуза к профессиональной деятельности средствами иностранного языка: дисс. ...кандидата. пед. наук: 13.00.08. Харьков, 1992. 173 с.
9. Ковальчук Г. О. Активізація навчання в економічній освіті : навч. посіб. [2-ге вид., доп]. К. : КНЕУ, 2005. 298 с.
10. Ковальчук Г. О. Організація навчання з економіки : [навч. посіб.]. К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2002. 305 с.

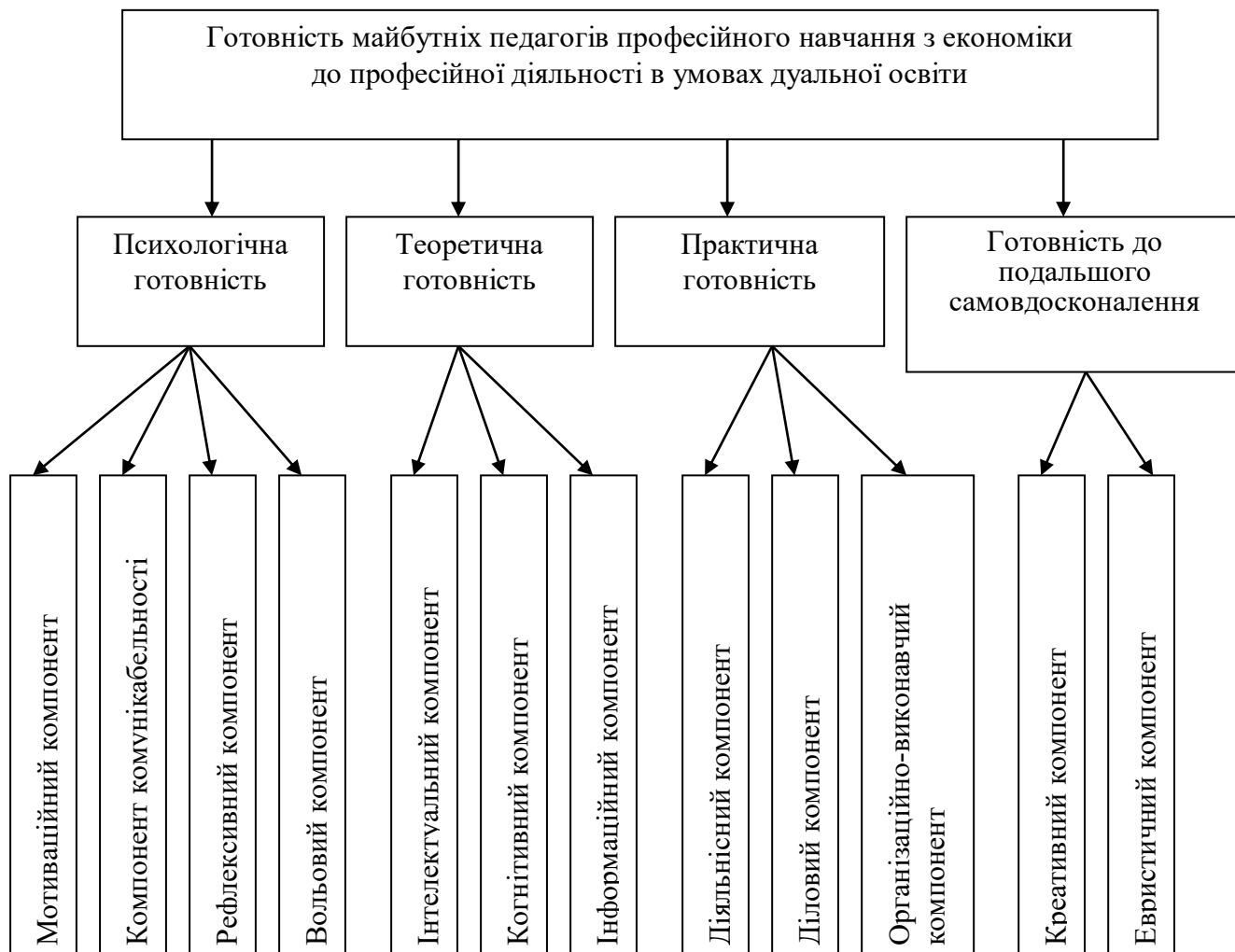
11. Кондрашова Л. В. Теоретические основы воспитания нравственно-психологической готовности студентов педагогического института к профессиональной деятельности: дисс. ... доктора пед. наук: 13.00.01. М., 1989. 363 с.
12. Кубіцький С. О. Система оцінювання готовності майбутніх офіцерів до професійної діяльності: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти». К., 2002. 20 с.
13. Манукова С. А. Формирование идейно-нравственной готовности выпускников педвуза к профессионально-педагогической деятельности: автореф. дисс. на соискание ученой степени канд. пед. наук: спец. 13.00.08 «Теория и методика профессионального образования». Ростов-на-Дону, 1988. 18 с.
14. Міщенко І. Б. Дидактичні умови формування психолого-педагогічної компететності майбутніх викладачів економіки в процесі професійної підготовки: дис. ... кандидата пед. наук: 13.00.04. Житомир, 2004. 228 с.
15. Нерсисян Л. С., Пушкин В. Н. Психологическая структура готовности оператора к экстремальным действиям. Вопросы психологии. 1969. № 5 С.24 – 31.
16. Про схвалення концепції підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/660-2018-%D1%80>
17. Психологические тесты : в 2т. Т.2. Под ред. А. А. Карелина. М. : Гуманит. из. центр ВЛАДОС, 1999. 248 с.
18. Психолого-педагогический словарь для научных учреждений. Под ред. Н. В. Межерикова. Ростов-на-Дону : Феникс. 1998. 544 с.
19. Пуни А. Ц. Некоторые психологические вопросы готовности к соревнованиям в спорте. Ленинград : Изд-во ГДОИФК, 1973. 32 с.
20. Сенько Ю. В. Гуманитарные основы педагогического образования. М. : Академия, 2000. 240 с.

21. Сластенин В. А. Профессиональная готовность учителя к воспитательной работе. Советская педагогика. 1981. № 4. С. 76 – 84.
22. Смолкин А. М. Методы активного обучения: науч.-метод. пособ. М. : Высшая школа, 1991. 176 с.
23. Смолюк І. О. Розвиток педагогічних технологій у вищих закладах освіти України (теорія і практика): дис. ... доктора. пед. наук: 13.00.01. Луцьк, 1999. 375с.
24. Стасюк В. Д. Педагогічні умови професійної підготовки майбутніх економістів у комплексі «школа – вищий заклад освіти»: дис. кандидата пед. наук: 13.00.04. Одеса, 2003. 282 с.
25. Український радянський енциклопедичний словник: в 3 т. Т. 2. Відп. ред. А. В. Кудрицький. 2-ге вид. К. : Голов. Ред. УРЕ, 1987. 736 с.
26. Чошанов М. А. Гибкая технология проблемно-модульного обучения: методическое пособие. М. : Народное образование, 1996. 160 с.
27. Шестакова Т. В. Формування готовності майбутніх педагогів до професійного самовдосконалення: дис. ... кандидата пед. наук: 13.00.04. К., 2006. 250 с.

ДОДАТКИ

Додаток А

Структура готовності майбутніх педагогів професійного навчання з економіки до професійної діяльності в умовах дуальної освіти

Положення про підготовку фахівців за дуальною формою здобуття вищої освіти ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»

Міністерство освіти і науки України
ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний
університет імені Григорія Сковороди»

ПОЛОЖЕННЯ

про підготовку фахівців за дуальною формою здобуття вищої освіти
ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний
університет імені Григорія Сковороди»

«Ухвалено»
Рішенням Вченої ради

Протокол № 7 від 02.04.2018р.

Голова Вченої ради,

ректор _____ В.П.Коцур

м. Переяслав-Хмельницький
2018р.

I. Загальні положення.

1.1. Положення про порядок реалізації права учасників освітнього процесу ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди» на здобуття вищої освіти за дуальною формою (далі – Положення) розроблено відповідно до Закону України «Про вищу освіту», Концепції підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти, освітніх Програм підготовки здобувачів вищої освіти та інших нормативно-правових актів в галузі вищої освіти.

1.2. Це Положення розроблено з метою встановлення єдиного порядку організації підготовки фахівців за дуальною формою здобуття вищої освіти та підвищення якості професійної підготовки фахівців.

1.3. Цілі, завдання та загальні правила забезпечення підготовки фахівців за дуальною формою здобуття вищої освіти відповідають вимогам та принципам Концепції підготовки фахівців за дуальною формою здобуття вищої освіти.

1.4. Дуальна форма здобуття вищої освіти – це спосіб здобуття освіти, що передбачає поєднання навчання здобувачів вищої освіти у закладах вищої освіти з навчанням на робочих місцях в установах, організаціях та підприємствах для набуття певної кваліфікації, як правило на основі договору, з виконанням посадових обов'язків.

1.5. Учасники освітнього процесу, заклади вищої освіти, установи, організації та підприємства, що беруть участь у підготовці фахівців за дуальною формою здобуття вищої освіти, надалі іменуються учасниками підготовки фахівців за дуальною формою здобуття вищої освіти.

1.6. Підготовка фахівців за дуальною формою здобуття вищої освіти здійснюється на підставі договорів про підготовку фахівців за дуальною формою здобуття вищої освіти між установами, організаціями і підприємствами, «ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди» (далі – Університетом) та студентом Університету з його власної ініціативи та за підтримки адміністрації Університету.

1.7. Підготовка фахівців за дуальною формою здобуття вищої освіти може здійснюватися за трьома моделями:

- інтегрована модель - модель поділеного тижня (кілька днів протягом тижня в Університеті, інша частина тижня - в установі, закладі, на підприємстві);
- блочна модель – години розподіляються між Університетом та закладом, установою, підприємством по блоках (два тижні, місяць, семестр);
- часткова модель – частина годин на підприємстві покривається за рахунок годин навчання в Університеті.

II. Цілі та завдання підготовки фахівців за дуальною формою здобуття вищої освіти

2.1. Основними цілями підготовки фахівців за дуальною формою здобуття вищої освіти є:

- підвищення якості вищої освіти;
- готовності випускників Університету до самостійної професійної діяльності на відповідних здобутій освіті первинних посадах;
- підвищення конкурентоспроможності випускників Університету на ринку освітніх послуг та праці;
- забезпечення формування професійних компетентностей, необхідних для здобуття практичних навичок у здобувачів вищої освіти;
- забезпечення досвіду самостійної професійної діяльності (стажу роботи) випусками Університету.

2.2. Основними завданнями підготовки фахівців за дуальною формою здобуття вищої освіти є:

- зміцнення та удосконалення практичної складової освітнього процесу із збереженням достатнього рівня теоретичної підготовки;
- забезпечення взаємозв'язку та взаємовпливу науки, освіти і виробництва, спрямованих на підвищення якості освіти;
- підвищення якості підготовки фахівців відповідно до вимог ринку праці;
- модернізація змісту освіти з метою приведення їх у відповідність до сучасного змісту професійної діяльності;
- скорочення періоду адаптації випускників університету до професійної діяльності;
- підвищення мотивації здобувачів вищої освіти до навчання.

III. Організаційне забезпечення підготовки фахівців за дуальною формою здобуття вищої освіти.

3.1. Рішення про підготовку фахівців за дуальною формою здобуття вищої освіти приймає Вчена рада університету за поданням деканатів факультетів.

3.2. Деканати факультетів досліджують потенціал ринку праці, визначаються із переліком спеціальностей, для яких запроваджується дуальна форма здобуття вищої освіти, визначають відповідальних в деканаті за організацію навчання студентів за дуальною формою здобуття вищої освіти та проводять попередній відбір роботодавців для налагодження співпраці.

3.3. Наказом по університету затверджуються відповідальні за впровадження та проведення навчання за дуальною формою здобуття вищої освіти на факультетах та університеті (далі Відповідальні).

3.4. Відповідальні проводять переговорний процес та забезпечують укладання договорів із підприємствами/установами/організаціями, а також здійснюють контроль за організацією навчального процесу.

3.5. Роботодавці можуть звернутися до ректорату університету з ініціативою щодо запровадження дуальної форми здобуття вищої освіти за спеціальностями, в яких вони зацікавлені.

3.6. Керівництво підприємства/установи/організації забезпечують виконання своїх обов'язків щодо організації проходження навчання на власній базі, що визначаються укладеними договорами.

3.7. Дуальну форму здобуття освіти можуть обирати здобувачі освіти, які навчаються за денною формою навчання, рекомендовані деканатами, та виявили особисте бажання. Здобувач освіти звертається із заявою на ім'я ректора Університету (Додаток 1) про бажання здобуття вищої освіти за дуальною формою. При отриманні дозволу укладає тристоронній договір із закладом освіти та роботодавцем щодо навчання за дуальною формою (Додаток 2) та виконує свої зобов'язання в рамках договору.

3.8. Години між теоретичною та практичною складовою розподіляються залежно від особливостей навчання за спеціальністю та обраної моделі навчання за дуальною формою :

- модель поділеного тижня (кілька днів протягом тижня в університеті, інша частина – на підприємстві/установі/організації);
- години розподіляються між закладом освіти та підприємством/ установою/ організацією по блоках (2 тижні, місяць, семестр).

3.9. Оцінювання знань, умінь, компетентності здобувачів освіти здійснюють викладачі університету та представити роботодавців.

IV. Очікувані результати для університету, здобувачів освіти та роботодавців.

4.1. Очікувані результати для Університету:

- підвищення якості освіти за рахунок адаптації освітніх програм до вимог роботодавців;
- підвищення конкурентоспроможності випускників на ринку освітніх послуг;
- доступ до актуальної інформації про поточний стан розвитку професій та видів економічної діяльності, для яких університет готує фахівців;
- розширення можливостей для прикладних наукових досліджень;
- розширення можливостей для підвищення кваліфікації викладацького складу.

4.2. Очікувані результати для здобувачів освіти:

- поєднання отриманих теоретичних знань з практичним досвідом роботи на підприємстві/ установі/ організації;
- збільшення шансів отримання першого робочого місця після закінчення університету;
- здобуття стажу роботи до завершення навчання, необхідного для подальшого професійного та кар'єрного зростання;
- отримання практичного досвіду під час навчання та можливості матеріального забезпечення в процесі навчання.

4.3. Очікувані результати для роботодавця:

- вплив на процес підготовки фахівця з необхідними компетентностями;
- отримання кваліфікованих кадрів, готових якісно працювати без додаткових витрат на первинне ознайомлення із робочими процесами на підприємстві/ установі/ організації або на перепідготовку;
- відбір професійно підготовлених і готових працювати здобувачів вищої освіти для працевлаштування після закінчення навчання;
- вирішення кадрових проблем підприємства/ установи/ організації.

V. Обов'язки сторін в підготовці фахівців за дуальною формою здобуття вищої освіти.

5.1. Обов'язки університету в підготовці фахівців за дуальною формою здобуття вищої освіти:

- забезпечує теоретичну підготовку, цілісність освітньої програми навчання та відповідність стандартам освіти, несе відповідальність за якість підготовки здобувачів вищої освіти;
- самостійно визначає освітні програми, за якими організовується підготовка за дуальною формою здобуття вищої освіти;
- відповідає за налагодження співпраці між університетом та підприємством/ установою/ організацією, а також за подальшу ефективну комунікацію сторін;
- проводить відбір підприємств/ установ/ організацій, що надають місця практичної підготовки за дуальною формою здобуття вищої освіти;
- розробляє і затверджує навчальний план відповідної освітньої програми за участю роботодавців;
- забезпечує узгодження з роботодавцями змісту теоретичної та практичної частини підготовки;
- забезпечує супровід навчання здобувачів вищої освіти на підприємстві/ установі/ організації, разом з представником роботодавців приймає звітність та оцінює результати.

5.2. Обов'язки роботодавців в підготовці фахівців за дуальною формою здобуття вищої освіти:

- відповідає визначеним критеріям до роботодавців, що надають робочі місця для організації навчання за дуальною формою здобуття вищої освіти;
- несе відповідальність за техніку безпеки та охорону праці на виробництві/ установі/ організації;
- бере участь у розробці освітніх програм та навчальних планів;
- бере участь у відборі здобувачів вищої освіти на навчання за дуальною формою освіти;
- забезпечує взаємозв'язок із університетом та здобувачем вищої освіти щодо етапів навчання і їх результатів;
- бере участь в оцінюванні результатів навчання згідно з освітньою програмою;
- надає робоче місце здобувачу вищої освіти на підприємстві/ установі/ організації, що передбачає оплату праці на умовах трудового договору;
- закріплює за здобувачем вищої освіти кваліфікованого фахівця-наставника;

- надає необхідні ресурси та інформаційні матеріали для виконання роботи, створює необхідні соціально-побутові умови і можливості для виконання здобувачем вищої освіти навчального плану;
- створює умови для підвищення професійного рівня працівників, що здійснюють навчання здобувачів вищої освіти на підприємстві/ установі/ організації;
- застосовує форми та методи морального та матеріального стимулювання працівників, що здійснюють навчання здобувачів вищої освіти на підприємстві/ установі/ організації.

5.3. Обов'язки здобувачів вищої освіти в підготовці фахівців за дуальною формою здобуття вищої освіти:

- відповідально ставитися до виконання навчального плану згідно з графіком навчального процесу відповідно до цілей та завдань навчання на робочому місці;
- дотримуватися положень корпоративної політики підприємства/ установи/ організації;
- підтримувати контакт та забезпечувати взаємозв'язок з особою, відповідальною за реалізацію освітньої програми дуальної форми здобуття вищої освіти, вчасно інформувати роботодавця і представника університету в разі виникнення проблемних питань;
- вимагати дотримання правил техніки безпеки та гідного ставлення до себе і, у випадку порушення цих правил, позиватися до захисту своїх прав, згідно законодавства України;
- своєчасно та якісно виконувати завдання, покладені на здобувачів вищої освіти під час навчання на робочому місці та індивідуальні завдання, згідно навчального плану.

VI. Ресурсне забезпечення підготовки фахівців за дуальною формою здобуття вищої освіти.

6.1. Фінансування підготовки фахівців за дуальною формою здобуття вищої освіти здійснюється коштом державного бюджету в межах асигнувань університету, передбачених державним бюджетом на відповідний рік, а також інших джерел, не заборонених законодавством.

6.2. Для підготовки здобувачів вищої освіти за дуальною формою можуть залучатися кошти юридичних та фізичних осіб, підприємств/ установ/ організацій, благодійних фондів, міжнародної технічної та фінансової допомоги.

6.3. Інші фінансові питання, такі як: плата за проживання (при потребі), транспортні витрати, тощо, здобувачі вищої освіти за дуальною формою вирішують самостійно.

VII. Порядок організації навчання за дуальною формою здобуття освіти

7.1. Здобувачам вищої освіти, які навчаються за програмою дуальної форми навчання, надається право відвідування теоретичних і практичних занять у

будь-якій групі свого курсу: отримувати індивідуальні завдання і консультації у викладачів. Переведення студентів на дуальну форму навчання здійснюється після видання наказу по студентському складу та формування програми для самостійної підготовки на кафедрах. Відсутність програми навчання, а також завдань для самостійної роботи не дає права на дуальну форму навчання.

7.2. За результатами відпрацювання усіх розділів самостійної підготовки, викладач засвідчує готовність студента до підсумкового семестрового контролю.

7.3. Програма підлягає обов'язковій передачі в деканат до початку зимової і літньої сесій. Допуск до сесії оформляє заступник декана з навчальної роботи.

7.4. У випадку невиконання програми навчання за дуальною формою, пропуску занять без поважних причин, студент не має права навчатися за дуальною формою, а при невиконанні навчального плану – відраховується зі складу студентів.

Зразок заяви про дозвіл здобувати вищу освіту за дуальною формою навчання

Ректору
ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний
педагогічний університет
імені Григорія Сковороди»
професору Коцуру В.П.
студента _____ курсу,
освітнього рівня _____
спеціальності _____
факультету _____
проживаючого за адресою _____
тел.: _____

Заява

Прошу дозволу здобувати вищу освіту за дуальною формою навчання на (в)

на робочому місці _____
назва підприємства/ установи/ організації
(вказати посаду)
з виконанням посадових обов'язків не на повну ставку
(вказати посаду)
з метою набуття досвіду практичного застосування компетентностей та подальшого працевлаштування.

Договір про дуальну форму навчання зобов'язуюся укласти особисто.

Дата

Підпис

Договір про дуальну форму навчання

Заклад вищої освіти ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди», далі «Заклад», в особі ректора Коцура Віктора Петровича, що діє на підставі Статуту, та підприємство (організація, установа) _____

_____, надалі «Підприємство», в особі директора _____, що діє на підставі Статуту (Положення) та здобувач вищої освіти _____, надалі «Студент», разом іменовані «Сторони», уклали цей договір про таке.

1. ПРЕДМЕТ ДОГОВОРУ

1.1. Заклад і Підприємство зобов'язуються спільно організувати і впроваджувати елементи дуальної форми навчання у професійно-практичну підготовку Студента, що _____ навчається _____ за _____ спеціальністю _____.

1.2. У цьому договорі Сторони у своїх взаєминах керуються нормами чинного законодавства України у сфері вищої освіти.

1.3. Метою впровадження елементів дуальної форми навчання є підвищення якості підготовки професійної складової державного стандарту вищої освіти відповідно до вимог навчальних планів і освітніх програм з професійно-практичної підготовки здобувача вищої освіти із спеціальності _____, а також надбання ним практичних навичок роботи у Закладі вищої освіти та на базі підрозділів Підприємства.

2. ЗОБОВ'ЯЗАННЯ СТОРІН

2.1. Заклад вищої освіти зобов'язується:

2.1.1. Розробляти та погоджувати з Підприємством графік навчального процесу та програми з теоретичної та професійно-практичної підготовки, що здійснюються на основі дуальної форми навчання, строки її проведення, основні напрями діяльності студентів під час професійно-практичної підготовки на базі Підприємства.

2.1.2. Своєчасно, не пізніше, ніж за два тижні до початку професійно-практичної підготовки, інформувати Підприємство про календарні терміни її проведення на базі Підприємства, а також надавати додаткову інформацію за запитом Підприємства.

2.1.3. Закріпити за Підприємством відповідального працівника Закладу – куратора, що забезпечує організацію та контролює виконання навчальних планів і програм, координує роботу фахівця (наставника), що відповідає за організацію робочих місць для студентів та якість професійно-практичної підготовки.

2.1.4. Забезпечувати Студента відповідним рівнем теоретичних знань, навчально-методичною літературою та матеріалами відповідно до цілей і завдань професійної підготовки.

2.1.5. Забезпечувати загальнопрофесійну підготовку, первинний інструктаж Студента, вивчення та дотримання ним правил технічної експлуатації виробничого обладнання, правил безпеки життєдіяльності, охорони праці та інших норм.

2.1.6. Надавати працівникам Підприємства, задіяним у дуальному навчанні Студентів, своєчасну методичну допомогу в проведенні освітньої діяльності.

2.1.7. Забезпечити Студента, індивідуальними завданнями для виконання програми професійного навчання.

2.2. Підприємство зобов'язується:

2.2.1. Розподілити Студента на робоче місце і закріпити за ним наставника з числа найбільш досвідчених кваліфікованих фахівців Підприємства. Забезпечити проведення освітньої діяльності на базі Підприємства відповідно до програми дуального навчання з метою оволодіння практичними навичками і прийомами у процесі трудової діяльності.

2.2.2. Ознайомити Студента зі статутом, правилами внутрішнього трудового розпорядку Підприємства, правилами поведінки на робочих місцях і на території Підприємства, санітарними, протипожежними, іншими загальнообов'язковими нормами і правилами, проводити інструктажі з охорони праці.

2.2.3. Надавати Студенту обладнане робоче місце, навчально-методичні матеріали, необхідні ресурси та інформаційні матеріали для виконання роботи та засвоєння зазначеної в цьому Договорі спеціальності.

2.2.4. Забезпечити Студента під час навчання соціально-побутовими умовами відповідно до чинних нормативів (за потребою).

2.2.5. Забезпечити Студенту оплату праці на умовах трудового договору.

2.2.6. Залучати Студента виключно на роботи, що відповідають програмам професійно-практичної підготовки.

2.2.7. Вести контроль за проходженням Студентом професійно-практичної підготовки на Підприємстві.

2.2.8. Прийняти на навчання Студента в строки, узгоджені із Закладом вищої освіти.

2.2.7. Надавати Студенту доступ до практичних матеріалів і виробничих процесів, за винятком інформації, що становить таємницю.

2.2.8. Контролювати виконання Студентом правил внутрішнього трудового розпорядку на Підприємстві, розподіл та своєчасне переміщення, ротацію Студента по відділах Підприємства.

2.2.9. По завершенню навчання здійснювати відбір Студентів на роботу на Підприємство (за згодою сторін).

2.3. Студент зобов'язується:

2.3.1. Відвідувати заняття і виконувати завдання в рамках вимог освітньої програми зі спеціальності, що визначаються навчальним планом, сумлінно ставитися до опанування програми професійно-практичної підготовки за обраною спеціальністю.

2.3.2. Дотримуватися під час навчання Статуту, правил внутрішнього розпорядку та інших нормативних актів, що діють на Підприємстві, зокрема у сфері охорони праці, дбайливо та ощадливо ставитися до майна Підприємства.

2.3.3. Працевлаштуватися по завершенні навчання на роботу на Підприємство (за згодою сторін).

2.3.4. Виконувати вказівки наставника, що стосуються освітнього та виробничого процесу.

3. ПРАВА СТОРІН

3.1.Права Закладу вищої освіти:

3.1.1. Контролювати проходження професійно-практичної підготовки за дуальною формою навчання на Підприємстві.

3.1.2. Направляти викладачів фахових дисциплін для стажування на Підприємство.

3.2.Права Підприємства:

3.2.1. Застосовувати до Студента під час навчання матеріальне та моральне стимулювання за якісні показники навчання чи заходи дисциплінарного впливу при порушенні правил трудового розпорядку.

3.2.2. Вносити пропозиції про можливе працевлаштування Студента на Підприємстві після закінчення Закладу вищої освіти.

3.2.3. Вносити пропозиції щодо оновлення змісту навчальних планів і програм, графіку навчально-виробничого процесу (варіативний компонент змісту освіти) із урахуванням вимог професійних стандартів.

3.2.4. Брати участь у державній атестації та кваліфікаційному іспиті для незалежного оцінювання професійних компетентностей Студентів.

3.2.5. Видавати Студенту сертифікати при оволодінні ним додатковими компетентностями.

3.3. Права Студента:

3.3.1. Після завершення навчального процесу та терміну дії тристороннього договору за наявності пропозиції від Підприємства в строк _____ укласти з Підприємством трудовий договір.

3.3.2. Отримувати додаткові винагороди та соціальні пільги, передбачені працівникам Підприємства.

4. ТЕРМІН ДІЇ ДОГОВОРУ

4.1. Цей Договір набуває чинності з моменту його підписання Сторонами і діє на період терміну навчання Студента або поки одна зі Сторін не виявить ініціативи щодо його розірвання.

4.2. Договір може бути достроково розірваний за згодою Сторін або на вимогу однієї із Сторін у порядку і на підставах, передбачених чинним законодавством України.

4.3. Додаткові умови та зміни до Договору розглядаються Сторонами у десятиденний термін і оформляються додатковими угодами в письмовій формі. Доповнення до Договору є його невід'ємною частиною з моменту підписання Сторонами.

5. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ СТОРІН

5.1. Сторони несуть відповідальність за невиконання своїх зобов'язань за цим Договором відповідно до законодавства України.

5.2. Сторони звільняються від відповідальності за невиконання зобов'язань за цим Договором, якщо це стало наслідком обставин непереборної сили.

6. ІНШІ УМОВИ

6.1. У всьому іншому, що не передбачено умовами цього Договору, Сторони керуються чинним законодавством України.

6.2. Усі суперечки та розбіжності, які можуть виникнути у зв'язку з укладанням, тлумаченням, виконанням та розірванням цього Договору, підлягають вирішенню шляхом переговорів між Сторонами.

6.3. Договір складений у 3-х (трьох) примірниках, які мають однакову юридичну силу, по одному примірнику для кожної із Сторін.

7. Юридичні адреси та реквізити сторін:

Підприємство	Заклад вищої освіти ДВНЗ «Переяслав- Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди» 08401 Україна, Київська обл., м. Переяслав- Хмельницький, вул. Сухомлинського, 30 р/р №31252279103726 Банк: ГУ ДКСУ в Київській області МФО: 820172 ЄДРПОУ 04543387	Студент
	Ректор В.П.Коцур	

Додаток Д.1

Програма самостійної підготовки студента за дуальною формою навчання

Здобувачам вищої освіти, які навчаються за програмою дуальної форми навчання, надається право відвідування теоретичних і практичних занять у будь-якій групі свого курсу: отримувати індивідуальні завдання і консультації у викладачів. Переведення студентів на дуальну форму навчання здійснюється після видання наказу по студентському складу та формування програми для самостійної підготовки на кафедрах. Відсутність програми навчання, а також завдань для самостійної роботи не дає права на дуальну форму навчання.

За результатами відпрацювання усіх розділів самостійної підготовки, викладач засвідчує готовність студента до підсумкового семестрового контролю.

Програма підлягає обов'язковій передачі в деканат до початку зимової і літньої сесій. Допуск до сесії оформляє заступник декана з навчальної роботи.

У випадку невиконання програми навчання за дуальною формою, пропуску занять без поважних причин, студент не має права навчатися за дуальною формою, а при невиконанні навчального плану – відраховується зі складу студентів.

ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ»

Факультет _____

ПРОГРАМА САМОСТІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТА ЗА ДУАЛЬНОЮ ФОРМОЮ НАВЧАННЯ

на _____ семестр 20____ 20____ н.р.

Студента (ки) _____
_____

Курс _____ група _____

Підстава для навчання
за дуальною формою _____

Наказ № _____ від _____

Методист _____

Додаток Д.2

Програма самостійної підготовки студента за дуальною формою навчання

Програма виконання теоретичної та практичної підготовки

у _____ семестрі 20 ____ - 20 ____ навчального року

[illegible]

Допуск до здачі сесії роботи

дозволяю

заст. декана з навчальної

П.І.П. _____ (підпис) _____

Технологія формування готовності майбутніх педагогів професійного навчання з економіки до професійної діяльності в умовах дуальної освіти

Структурні компоненти технології	1. Концептуальна основа (системний підхід, процесуально-діяльнісний контекст, урахування світових та національних тенденцій розвитку дуальної освіти) 2. Змістова частина (зміст на рівні дисциплін навчального плану, зміст навчального матеріалу з фахових дисциплін, загальні та фахові компетентності). 3. Процесуальна частина (форми організації навчального процесу, методи навчально-пізнавальної діяльності студентів та діяльності викладача, діагностика).
Мета технології	Формування готовності майбутніх педагогів професійного навчання з економіки до професійної діяльності в умовах дуальної освіти
Завдання	1. Формування у студентів здатності швидко і легко набувати нові знання, уміння долати перешкоди, знаходити вихід із нестандартних ситуацій. 2. Формування у студентів здатності швидко і легко встановлювати контакт з іншими людьми, уміння спілкуватися. 3. Формування у студентів відповідальності, дисциплінованості, пунктуальності. 4. Формування у студентів уміння свідомо регулювати свою діяльність та поведінку для подолання труднощів і досягнення мети. 5. Формування у студентів системи спонукань до досягнення успіху. 6. Формування у студентів здатності об'єктивно оцінювати свої дії і вчинки. 7. Забезпечення студентів необхідними для професійної діяльності знаннями з дисциплін фахової підготовки. 8. Формування у студентів професійних умінь і навичок. 9. Формування у студентів здатності орієнтуватися в потоці різної інформації та вибирати найсуттєвішу.

Продовження додатку Ж

	10. Формування у студентів здатності до контролю за виконанням поставлених завдань, уміння готувати звіти та вести облік. 11. Формування у студентів здатності до створення та впровадження новацій. 12. Формування у студентів творчого мислення, здатності виконувати складні професійні завдання.
Зміст	1. Впровадження спецкурсу для викладацького складу «Формування готовності майбутніх педагогів професійного навчання з економіки до професійної діяльності». 2. Впровадження програми алгоритму-практикуму розв'язання проблеми в умовах дуальної освіти за розробленою схемою: а) розпізнавання проблеми; б) альтернативні способи розв'язання проблеми; в) прийняття рішення щодо найкращого способу розв'язання проблеми. 3. Спрямування змісту навчальних предметів фахової підготовки та завдань виробничої практики на формування готовності студентів до професійної діяльності за визначеними показниками.
Форми	Поєднання різних форм організації навчального процесу (лекції, практичні, заняття, самостійна робота, індивідуальні заняття) в умовах дуальної освіти та спрямування їх на формування готовності майбутніх педагогів професійного навчання з економіки до професійної діяльності.
Методи	Метод проектів, метод зведеного викладу, навчання в малих групах, проблемні ситуації, тренінги, ігрові методи, дискусійні методи, метод «мозкова атака», метод «шести капелюхів», аналіз конкретних ситуацій, метод випадків, інсценізації, презентації, практична діяльність на підприємстві.

Продовження додатку Ж

Етапи	<i>I. Підготовчий.</i> Підготовка викладацького складу до формування готовності майбутніх педагогів професійного навчання з економіки до професійної діяльності в умовах дуальної освіти <i>II. Основний.</i> Формування у студентів спеціальності «Професійна освіта. Економіка» особистісних рис та професійних якостей, необхідних для успішної професійної діяльності в умовах дуальної освіти <i>III. Закріплюючий.</i> Підвищення активності студентів у професійному самовдосконаленні в умовах дуальної освіти.
Педагогічні умови	1. Удосконалення практичного компонента професійної підготовки студентів та спрямованість мети, завдань і змісту навчання на формування готовності майбутніх педагогів професійного навчання з економіки до професійної діяльності. 2. Поєднання різних форм організації навчально-виховного процесу в аудиторіях та на підприємствах з метою формування готовності майбутніх педагогів професійного навчання з економіки до професійної діяльності. 3. Використання активних методів навчання в умовах дуальної освіти. 4. Формування готовності студентів за запропонованими етапами технології.
Результат	Сформована готовність майбутніх педагогів професійного навчання з економіки до професійної діяльності в умовах дуальної освіти.

Анкета для ранжування значущості педагогічних умов формування
готовності майбутніх педагогів професійного навчання з економіки до
професійної діяльності в умовах дуальної освіти

Анкета №1

Шановні викладачі! Просимо Вас узяти участь у дослідженні педагогічних умов формування готовності майбутніх педагогів професійного навчання з економіки до професійної діяльності в умовах дуальної освіти. Ми розраховуємо на щирість Ваших відповідей, що допоможе підвищити ефективність професійної підготовки студентів у нашому ЗВО.

Уважно прочитайте перелік педагогічних умов. Запишіть їх у порядку значущості для ефективного формування готовності студентів спеціальності «Професійна освіта. Економіка» до професійної діяльності.

Педагогічні умови	Місце в порядку значущості
Використання ігрових технологій	
Удосконалення практичної підготовки та спрямування її на формування готовності студентів до професійної діяльності	
Використання тренінгових технологій	
Органічне поєднання різних форм організації навчально-виховного процесу з метою формування готовності студентів до професійної діяльності	
Мотивація навчальної діяльності студентів	
Використання проблемного навчання	
Активізація самостійної навчально-пізнавальної діяльності студентів	
Використання активних методів навчання, спрямованих на формування показників готовності студентів до професійної діяльності	
Упровадження в навчально-виховний процес особистісно орієнтованих технологій	
Спрямованість мети, завдань і змісту навчання на формування готовності студентів до професійної діяльності	

Критерії, показники та характеристика показників готовності майбутніх педагогів професійного навчання з економіки до професійної діяльності в умовах дуальної освіти

Критерії	Показники	Характеристика показників
Особистісний критерій (особистісні риси, суттєві для успішної професійної діяльності)	1. Інтелектуальний	а) здатність швидко і легко набувати нові знання і вміння; б) уміння долати несподівані перешкоди, знаходити вихід із нестандартних ситуацій.
	2. Комунікативний	а) здатність швидко і легко встановлювати контакт з іншими людьми; б) уміння співпрацювати та спілкуватися.
	3. Діловий	а) якісне виконання доручень або завдань відповідно до поставлених вимог; б) сумлінне ставлення до роботи; в) дисциплінованість, пунктуальність і відповідальність.
	4. Вольовий	а) здатність здійснювати свідому організацію і регуляцію своєї діяльності та поведінки; б) уміння долати труднощі при досягненні мети.
	5. Мотиваційний	а) наявність системи спонукань, які зумовлюють активність особистості; б) наявність стійкого прагнення до досягнення успіху та прагнення уникнути невдачі;
	6. Рефлексивний	а) здатність до об'єктивної самооцінки своїх дій і вчинків.
Професійний критерій (професійні якості фахівця)	1. Когнітивний	а) наявність спеціальних знань у студентів із професійно орієнтованих дисциплін; б) успішність студентів.

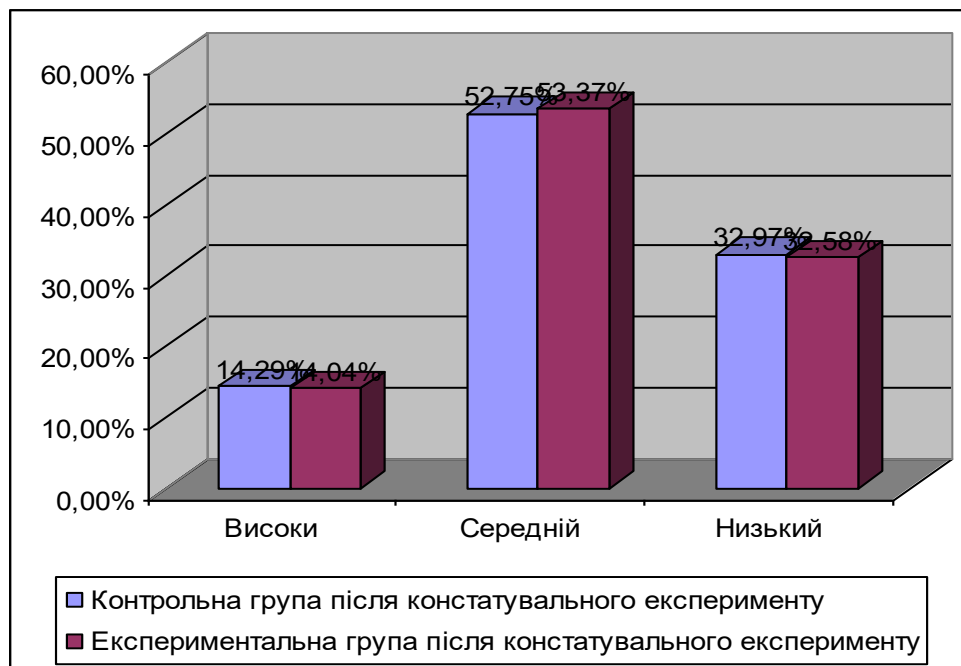
Продовження додатку Д

	2. Діяльнісний	а) здатність застосовувати знання на практиці; б) рівень сформованості професійних умінь і навичок.
	3. Інформаційний	а) здатність, уміння орієнтуватися в потоці інформації; б) розвиненість уміння вибирати найсуттєвішу інформацію.
	4. Організаційно-виконавчий	а) розвиненість уміння вести контроль за виконанням поставлених завдань; б) уміння вести облік та готувати звіти.
	5. Креативний	а) наявність здібностей до творчості; б) здатність генерувати нововведення.
	6. Евристичний	а) наявність продуктивного творчого мислення; б) здатність до пошуку при розв'язанні складних професійних завдань.

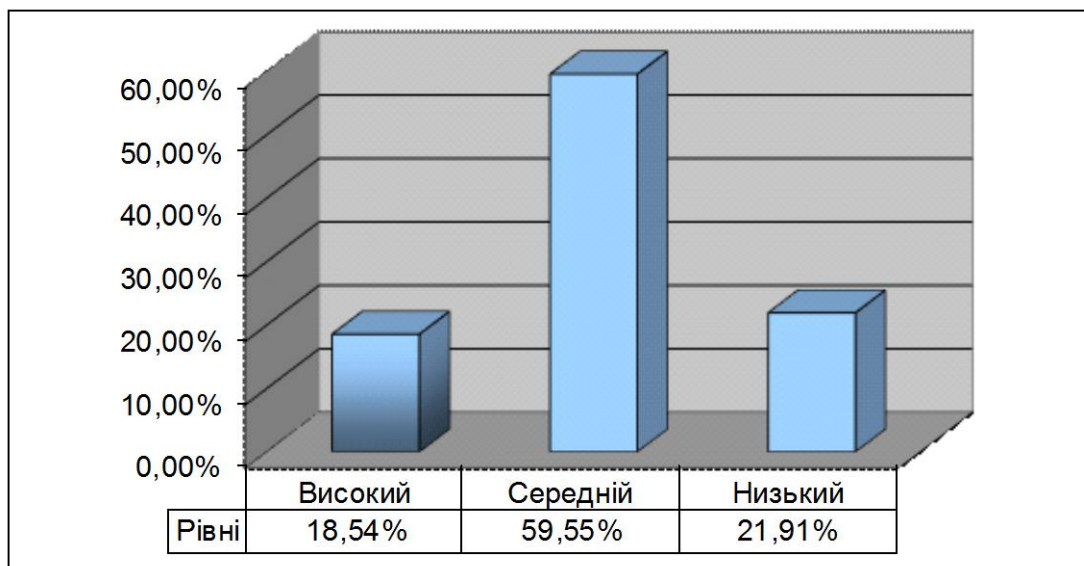
Показники готовності майбутніх педагогів професійного навчання з
економіки до професійної діяльності та методика їх діагностування

№п\п	Показники готовності	Методика діагностування	Рівні прояву
1.	Інтелектуальний показник: здатність швидко та легко набувати нові знання і вміння, долати несподівані перешкоди, знаходити вихід із нестандартних ситуацій.	Методика «Інтелектуальна лабільність» Короткий відбірний тест В.Н.Бузіна Тест визначення загальних здібностей Г.Айзенка Тест Векслера	Високий Середній Низький
2.	Показник комунікабельності: здатність швидко і легко встановлювати контакт з іншими людьми, співпрацювати з ними і спілкуватися.	Методика «Оцінка комунікативних умінь» I і II варіант	Високий Середній Низький
3.	Діловий показник: сумлінне ставлення до роботи, якісне виконання доручень або завдань відповідно до поставлених вимог, дисциплінованість, пунктуальність, відповідальність.	Тест для оцінки діловитості Опитувальник оцінки організованості	Високий Середній Низький
4.	Вольовий показник: здатність здійснювати свідому організацію і регуляцію своєї діяльності та поведінки, спрямованої на подолання труднощів при досягненні мети.	Тест на силу волі Методика діагностики наявності вольових якостей	Високий Середній Низький
5.	Мотиваційний показник: наявність системи спонукань, які зумовлюють активність особистості і визначають її спрямованість, стійкість прагнення до досягнення успіху та прагнення уникнути невдачі.	Методика діагностики особистості на мотивацію успіху Т.Елерса Методика діагностики особистості на мотивацію до уникнення невдач Т.Елерса та методика готовності до ризику Шуберта	Високий Середній Низький
6.	Рефлексивний показник: здатність до об'єктивної самооцінки своїх дій і вчинків.	Тест «Самооцінка»	Високий Середній Низький

Діаграма готовності студентів контрольної і експериментальної груп після закінчення констатувального експерименту

Діаграма готовності студентів-майбутніх педагогів професійного навчання з економіки до професійної діяльності після формувального експерименту

Діаграма готовності студентів-майбутніх педагогів професійного навчання з економіки контрольної й експериментальної груп після закінчення експерименту

